

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ НА БЛОКПОСТАХ**REGULATORY AND LEGAL PRINCIPLES OF INTERACTION BETWEEN THE NATIONAL POLICE AND THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE DURING THE PERFORMANCE OF SERVICE AND COMBAT MISSIONS AT CHECKPOINTS**

Стаття присвячена аналізу та розгляду нормативно-правових засад взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України під час виконання службово-бойових завдань на блокпостах. Саме їх злагоджена взаємодія на блокпостах дозволяє забезпечувати громадську безпеку, підтримувати правопорядок, запобігати диверсійно-розвідувальній діяльності противника, а також ефективно контролювати переміщення осіб, транспортних засобів і вантажів, оборонної системи держави, де здійснюється комплекс заходів із захисту населення та об'єктів критичної інфраструктури. В статті розглядаються вимоги щодо необхідності дотримання прав і свобод людини, що вимагає вироблення чітких алгоритмів дій та уникнення зловживань. Проаналізовані діючі нормативно-правові акти, що визначають завдання та функції Національної поліції України та Національної гвардії України, а також їх взаємодія відповідно до актуальних вимог та загроз, що ставлять під загрозу законність та правопорядок у державі.

Визначено ключові аспекти нормативно-правового регулювання діяльності Національної поліції України та Національної гвардії України в умовах воєнного стану під час спільного виконання завдань, особливо щодо охорони стратегічних об'єктів та забезпечення безпеки на важливих об'єктах інфраструктури. Запропоновано ряд доповнень до законодавчих норм, врахування яких сприятиме забезпеченню прав людини, забезпеченню безпеки співробітників сил сектору безпеки та оборони під час виконання службово-бойових завдань на блокпостах, узгодженості їх дій та чіткої координації. Описані основні точки зору науковців, які висловлюють свої думки щодо цієї проблематики. Підкреслена важливість дотримання конституційних прав громадян навіть за умов особливого правового режиму та дотримання балансу між правами людини та потребами оборони держави.

Ключові слова: *воєнний стан, блокпост, Національна поліція України, Національна гвардія України, національна безпека, правопорядок, контроль документів, громадська безпека, взаємодія, протидія диверсіям.*

The article is devoted to the analysis and consideration of the regulatory and legal principles of interaction between the National Police and the National Guard of Ukraine during the performance of service and combat tasks at checkpoints. It is their coordinated interaction at checkpoints that allows ensuring public safety, maintaining law and order, preventing sabotage and reconnaissance activities of the enemy, as well as effectively controlling the movement of people, vehicles and cargo, the state's defense system, where a complex of measures to protect the population and critical infrastructure facilities is carried out. The article considers the requirements for the need to observe human rights and freedoms, which requires the development of clear algorithms of actions and

the avoidance of abuse. The current regulatory and legal acts that define the tasks and functions of the National Police of Ukraine and the National Guard of Ukraine, as well as their interaction in accordance with current requirements and threats that threaten the rule of law and order in the state, are analyzed.

The key aspects of the regulatory and legal regulation of the activities of the National Police of Ukraine and the National Guard of Ukraine under martial law during joint performance of tasks, especially regarding the protection of strategic objects and ensuring security at important infrastructure facilities, are identified. A number of additions to legislative norms are proposed, the consideration of which will contribute to ensuring human rights, ensuring the safety of employees of the security and defense sector forces during the performance of service and combat tasks at checkpoints, the consistency of their actions and clear coordination. The main points of view of scientists who express their opinions on this issue are described. The importance of observing the constitutional rights of citizens even under special legal regimes and maintaining a balance between human rights and the needs of the state's defense is emphasized.

Keywords: *martial law, checkpoint, National Police of Ukraine, National Guard of Ukraine, national security, law and order, document control, public safety, interaction, counteraction to sabotage.*

Постановка проблеми. В умовах дії правового режиму воєнного стану надзвичайної ваги набуває питання належної організації діяльності сил сектору безпеки та оборони, зокрема Національної поліції України та Національної гвардії України. Саме їх злагоджена взаємодія на блокпостах дозволяє забезпечувати громадську безпеку, підтримувати правопорядок, запобігати диверсійно-розвідувальній діяльності противника, а також ефективно контролювати переміщення осіб, транспортних засобів і вантажів. Блокпости виконують функцію не лише контрольних пунктів, але й важливих елементів оборонної системи держави, де здійснюється комплекс заходів із захисту населення та об'єктів критичної інфраструктури. Актуальність дослідження полягає у тому, що в умовах воєнного стану на блокпостах відбувається практична реалізація норм національного законодавства, яке регламентує діяльність правоохоронних органів і військових формувань у сфері забезпечення національної безпеки. Водночас діяльність Національної поліції України та Національної гвардії України в цій сфері тісно пов'язана з необхідністю дотримання прав і свобод людини, що вимагає вироблення чітких алгоритмів дій та уникнення зловживань. Від ефективності взаємодії між цими структурами залежить не лише рівень правопорядку, але й успішність протидії терористичним загрозам, диверсійним діям та іншим проявам гібридної війни. Таким чином, дослідження повноважень і функціональних особливостей Національної поліції та Національної гвардії під час виконання спільних завдань на блокпостах має як наукову, так і практичну значимість, оскільки сприяє виробленню оптимальних моделей взаємодії для підвищення обороноздатності та внутрішньої безпеки держави.

Аналіз публікацій в яких започатковано розв'язання проблеми. Проблеми нормативно-правового регулювання забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки в умовах антитерористичної операції досліджувалися Аброськіним В.В., взаємодія Національної поліції України та Національної гвардії України при забезпеченні публічної безпеки та порядку під час воєнного стану було проведено рядом вітчизняних вчених, таких як Коломієць Ю.М., Піддубний О.Л., організаційно-правові та тактичні засади службово-бойової діяльності сил сектору безпеки та оборони на блокпостах розглядалися Поливанком В.Д., Комісаровим С.А., Покайчуком В.Я., Мисливою О.О., Миронюк С.А., Фурсою В.В., Гіденко Є.С., Наточім А.Д., Тініним Д.Г. та іншими, але в їх працях було не достатньо висвітлено нормативно-правові засади взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України під час виконання службово-бойових завдань на блокпостах. Необхідність теоретичних обґрунтувань і вдосконалення нормативно-правових засад взаємодії Національної поліції України та Національної гвардії України під час виконання службово-бойових завдань на блокпостах в сучасних реаліях, є життєво важливою практикою.

Метою статті є дослідження нормативно-правових засад взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України під час виконання службово-бойових завдань на блокпостах.

Виклад основного матеріалу. В умовах воєнного стану та зростання загроз національній безпеці України особливого значення набуває ефективна взаємодія між різними силами безпеки та оборони держави. Зокрема, діяльність Національної поліції України (далі – НПУ) та

Національної гвардії України (далі – НГУ) спрямована на забезпечення правопорядку, охорону громадської безпеки, протидію злочинності, а також захист населення від воєнних і терористичних загроз. Однією з ключових форм такої діяльності є несення служби на блокпостах, де здійснюється контроль переміщення осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і затримання осіб, які можуть становити загрозу безпеці держави.

Завдання та функції Національної поліції України можуть коригуватися відповідно до актуальних вимог та загроз, що ставлять під загрозу законність та правопорядок у країні [1, с. 37].

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року, Національна поліція України в межах своїх повноважень здійснює у взаємодії зі Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями, а також бере участь відповідно до повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремій місцевості [2].

Національна гвардія України входить до системи Міністерства внутрішніх справ України, однак на момент воєнного стану підпорядковується головнокомандувачу ЗСУ. Так відповідно до Наказу МВС України «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку» від 10.08.2016 № 773 взаємодія між НГУ та Національною поліцією України здійснюється в межах, визначених законодавством, у тому числі з зазначеним Порядком, а саме шляхом:

1) спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

2) забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

3) проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць [3].

Крім того, слід врахувати положення Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р., відповідно до якого Національна поліція України та Національна гвардія України та інші силові структури мають право встановлювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів, а також перевіряти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, документи у осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України [4].

Особливий режим в'їзду та виїзду здійснюється на пропускних пунктах, а саме на блокпостах, роз'яснення якого надане у Постанові Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан» від 29 грудня 2021 р. № 1455. Блокпост – це посилений контрольно-пропускний пункт, який за рішенням військового командування тимчасово встановлюється на вході/виході (в'їзді/виїзді) на територію/з території, де введено воєнний стан і встановлено особливий режим (за винятком державного кордону), на якому облаштовуються місця для перевірки осіб, транспортних засобів, багажу та вантажів, позиції вогневих засобів та бойової техніки, місця для відпочинку та забезпечення життєдіяльності особового складу, який виконує завдання на такому пункті, до складу якого можуть входити службові особи військових формувань та правоохоронних органів, які відповідно до закону залучені до здійснення заходів правового режиму воєнного стану [5]. Суттєвою передумовою діяльності блокпостів є тимчасовий характер їх створення, обмежений дією правового режиму воєнного стану. Саме такі пункти тимчасово облаштовуються на в'їзді/виїзді з території, де введено особливий режим, і забезпечують не лише перевірку речей, документів, авто, але й облаштування позицій для вогневого прикриття та необхідної інфраструктури для особового складу. Право на проведення перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових

приміщень і житла громадян надано відповідним уповноваженим особам Національної поліції України, Служби безпеки України, Управління державної охорони, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби, Державної міграційної служби, Державної митної служби та Збройних Сил України, також під час огляду уповноважені особи, які зазначені вище можуть використовувати технічні засоби для виявлення заборонених предметів і речовин, а також засоби фото-, аудіо- та відео-фіксації [6].

Важливим аспектом діяльності НПУ та НГУ в умовах воєнного стану є також інформаційно-аналітична взаємодія. Обмін даними про переміщення підозрілих осіб, можливі диверсійні групи, незаконний обіг зброї чи вибухових речовин дозволяє оперативно реагувати на загрози та підвищує ефективність превентивних заходів. У цьому контексті значну роль відіграє створення єдиних інформаційних баз та використання сучасних технічних засобів, зокрема систем відеоспостереження, дронів та мобільних додатків, що допомагають відслідковувати оперативну ситуацію. Практика спільних навчань та тренувань НПУ і НГУ із залученням представників ЗСУ, СБУ дає можливість відпрацювати алгоритми спільних дій у кризових ситуаціях, наприклад під час масованих обстрілів, спроб прориву ворожих диверсійно-розвідувальних груп чи масових заворушень. Не менш значущим є аспект дотримання прав і свобод громадян під час діяльності блокпостів та інших контрольних заходів. Відповідно до Конституції України та міжнародних зобов'язань нашої держави, навіть у період воєнного стану силові структури зобов'язані забезпечувати баланс між інтересами національної безпеки та правами людини.

У свою чергу, під час виконання завдання щодо охорони стратегічних об'єктів та забезпечення безпеки на важливих об'єктах інфраструктури Національна гвардія України здійснює розгортання блокпостів та пунктів спостереження біля стратегічних об'єктів із використанням спеціальних засобів для посилення безпеки, таких як бронетехніка, системи виявлення загроз [7, с. 106].

Національна поліція, як основний виконавчий правоохоронний орган, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» наділена повноваженнями з перевірки документів у громадян та водіїв транспортних засобів, здійснення огляду речей, багажу та транспортних засобів у разі наявності достатніх та обґрунтованих підстав, таких як: затримання осіб, які перебувають у розшуку або підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, контролю за дотриманням правил дорожнього руху, тощо [2]. Національна гвардія України, відповідно до частини 5 статті 18 Закону України «Про національну безпеку України», є військовим формуванням з правоохоронними функціями [8], виконує на блокпостах інші, більш специфічні завдання. Вона забезпечує охорону та оборону важливих державних об'єктів і стратегічних комунікацій, бере участь у забезпеченні громадського порядку, перевірці документів та огляді транспортних засобів спільно з поліцією чи іншими правоохоронними структурами, здійснює затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, з подальшою передачею їх до підрозділів поліції, а також залучається до реалізації режимних заходів в умовах воєнного стану. Крім того, Національна гвардія України є основним суб'єктом з припинення масових заворушень. При здійсненні заходів щодо припинення масових заворушень, саме Національна гвардія України координує діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій [9, с. 164]. Щодо розмежування повноважень, то у питаннях, що стосуються кримінального процесу, зокрема проведення слідчих дій, затримання підозрюваних та документування злочинів, більшість повноваження має саме Національна поліція. Натомість у сфері забезпечення оборони, протидії диверсійно-розвідувальним групам, охорони стратегічних об'єктів і здійснення військових завдань більш широкими можливостями наділена Національна гвардія. У питаннях перевірки документів, огляду транспорту та осіб на блокпостах обидва органи діють спільно та узгоджено, оскільки їхні повноваження в цій сфері перетинаються і доповнюють одне одного. Водночас існують ситуації, коли ні НПУ, ні НГУ не наділені спеціальними повноваженнями, наприклад, при здійсненні митного чи прикордонного контролю, який належить виключно до компетенції відповідних органів – Державної прикордонної служби та Державної митної служби.

Правове регулювання діяльності Національної поліції України та Національної гвардії України на блокпостах ґрунтується на низці нормативно-правових актів. Зокрема, ключовими є Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про Національну гвардію України», Закон України «Про правовий режим воєнного стану», Закон України «Про боротьбу з тероризмом», Закон України «Про національну безпеку України» а також інші відомчі накази Міністерства внутрішніх справ України, спільні інструкції та розпорядження, що більш детально

висвітлюють порядок несення служби на блокпостах і регулюють взаємодію сил сектору безпеки та оборони держави.

Висновок. Узагальнюючи, можна стверджувати, що діяльність Національної поліції України та Національної гвардії України на блокпостах у період дії правового режиму воєнного стану є ключовим елементом системи національної безпеки держави. Їх співпраця забезпечує комплексний підхід до охорони громадського порядку, контролю переміщення населення й транспортних засобів, протидії злочинності та диверсійним загрозам. Важливим є те, що розмежування компетенцій між зазначеними структурами дає змогу ефективніше реалізовувати завдання: поліція зосереджується на правоохоронних функціях і кримінально-процесуальних діях, тоді як Національна гвардія виконує більш військові та охоронні завдання, зокрема забезпечення оборони та припинення масових заворушень. Водночас спільні завдання, серед яких перевірка документів, огляд транспорту й осіб, вимагають узгодженості дій та чіткої координації. Це дозволяє уникнути дублювання функцій і водночас гарантувати належний рівень безпеки. Не менш важливим є дотримання конституційних прав громадян навіть за умов особливого правового режиму, адже саме баланс між правами людини та потребами оборони держави формує довіру суспільства до сил сектору безпеки та оборони.

Список використаних джерел:

1. Аброськін В.В. Адміністративно-правові засади забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки в умовах антитерористичної операції : монографія. Харків : Фолио, 2019. 285 с.
2. Закон України «Про Національну поліцію». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. від 02.07.2015, № 40-41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 23.11.2025).
3. Наказ МВС України «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. від 10.08.2016, № 773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text> (дата звернення: 23.11.2025).
4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» : *Відомості Верховної Ради України (ВВР)* від 12.05.2015, № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 23.11.2025).
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан» : від 29.12.2021, № 1455. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.11.2025).
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану»: від 29.12.2021, № 1456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.11.2025).
7. Коломієць Ю.М. Взаємодія Національної поліції та Національної гвардії України під час воєнного стану: особливості виконання завдань на деокупованих територіях. *Правове забезпечення адміністративної реформи*. 2024. С. 103–108.
8. Закон України «Про національну безпеку України» : *Відомості Верховної Ради України (ВВР)* від 21.06.2018, № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 24.11.2025).
9. Піддубний О. Л. Порядок організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення публічної безпеки та порядку. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. С. 163–167.
10. Організаційно-правові та тактичні засади службово-бойової діяльності сил сектора безпеки та оборони на блокпостах: методичні рекомендації. Дніпро : ДДУВС, 2023. 96 с.

Дата першого надходження статті до видання: 05.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026